

Marta Łuczak

Systemy biblioteczne nowej generacji – platformy usług (Gliwice, 15–16 października 2015 r.)

Nowa Biblioteka. Usługi, Technologie Informacyjne i Media nr 1 (20), 121-125

2016

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Marta Łuczak

Biblioteka Naukowo-Techniczna
Instytut Metali Nieżelaznych w Gliwicach
e-mail: marta.luczak@imn.gliwice.pl

Systemy biblioteczne nowej generacji – platformy usług (Gliwice, 15–16 października 2015 r.)

W dniach 15–16 października 2015 r. Biblioteka Główna Politechniki Śląskiej w Gliwicach zorganizowała ogólnopolską konferencję *Systemy biblioteczne nowej generacji – platformy usług*. Była ona zwieńczeniem realizowanego przez tę bibliotekę projektu pt. *Budowa wirtualnej infrastruktury informatycznej dla regionalnej zintegrowanej naukowo-technicznej bazy wiedzy BAWINATECH w Gliwicach*, w ramach którego gromadzone są informacje o zasobach naukowo-badawczych Politechniki Śląskiej (pracownikach naukowych, ich publikacjach, projektach badawczych, a także technologiach, aparaturze itp.). Nad organizacją konferencji czuwali Monika Odlanicka-Poczobutt, kierownik projektu BAWINATECH (Baza Wiedzy NAukowo-TECHnicznej), oraz Krzysztof Ziolo, dyrektor biblioteki. Tematem przewodnim były nowe technologie w bibliotekach, w szczególności platformy usług bibliotecznych – *Library Services Platforms*, udostępniane w modelu SaaS (*Software as a Service*). Jest to istotne zagadnienie ze względu na zmieniające się potrzeby użytkowników oraz zadania i wyzwania czekające bibliotekarzy. Dziewiętnaście referatów zostało wygłoszonych w trzech sesjach: *Systemy biblioteczne wspomagające zarządzanie wiedzą. Koncepcje i rozwiązania*; *Współczesne technologie informacyjne. Idee i koncepcje*; oraz *Odbiorca usług bibliotecznych. Kompetencje i wymagania*.

W sesji pierwszej przedstawiono najnowsze systemy, które pomagają porządkować wiedzę w organizacjach. Znalazły one zastosowanie głównie w dużych bibliotekach akademickich. Jako pierwszy przykład systemów bibliotecznych zaprezentowana została Alma – najnowszy produkt Aleph Polska / Ex Libris, dostosowany do wymagań pracy w chmurze (odchodzi się w nim od modułów na rzecz procesów). Prezentację tego

systemu przygotowali przedstawiciele firmy Aleph, Marcin Dziubecki i Piotr Marcinkowski, oraz Christian Motovsky z firmy Ex Libris. Doświadczeniami z praktycznego wdrożenia systemu Alma w Bibliotece Uniwersyteckiej w Warszawie, która jako pierwsza w Polsce testuje możliwości tego programu, podzielił się z uczestnikami konferencji Roman Tabisz. Tomasz Parkoła, reprezentujący Poznańskie Centrum Superkomputerowo-Sieciowe, omówił możliwości wykorzystania biblioteki cyfrowej jako platformy usług uczelnianych. Zwrócił on uwagę, że odpowiednio zbudowany system biblioteczny powinien być bazą wiedzy, umożliwiającą tworzenie repozytorium, kolekcji cyfrowych, zarządzanie procesem digitalizacji i archiwizację danych. Następnie Henryk Rybiński przedstawił oprogramowanie OMEGA-PSIR, wspierające budowanie Baz Wiedzy Politechniki Warszawskiej (system ten pozwala na gromadzenie i archiwizację informacji o pracownikach, publikacjach, patentach, osiągnięciach, projektach). Na koniec tej sesji Marcin Szymczak przybliżył system typu *open source* – Vivo, który znalazł zastosowanie w zarządzaniu bazami wiedzy Politechniki Poznańskiej.

Sesja druga poświęcona była kierunkom rozwoju nowoczesnych systemów bibliotecznych, problemowi ich zabezpieczenia oraz rozważaniom, czy odpowiadają one aktualnym potrzebom współczesnego czytelnika. Aleksander Radwański (Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław) podjął temat modelu SaaS. Zwrócił uwagę na ważną cechę systemu, jaką jest interoperacyjność, czyli zdolność do współpracy z innymi systemami. O bezpieczeństwie systemu bibliotecznego w modelu SaaS szerzej opowiedzieli Andrzej Koziara i Agnieszka Jeziarska, którzy swoje przemyślenia oparli na doświadczeniu zdobytym w Centrum Informacji Naukowej i Bibliotece Akademickiej (CINiBA) w Katowicach. Do głównych niebezpieczeństw zaliczyli: ryzyko utraty fizycznej kontroli nad nośnikiem, brak wpływu na lokalizację zasobów, możliwość ograniczenia dostępu przez dostawcę usługi i ryzyko przekazania danych. Wybór odpowiedniego SaaS powinien uwzględnić zapewnienie interoperacyjności, minimalizację uzależnienia od dostawcy usługi, gwarancję dostarczania informacji o bezpieczeństwie (raporty) oraz zobowiązanie usługodawcy do powiadamiania o wszystkich podwykonawcach, którzy mogą mieć wgląd do danych udostępnianych przez bibliotekę. Następnie Witold Kozakiewicz (Biblioteka Uniwersytetu Medycznego, Łódź) zabrał głos w sprawie wdrożenia systemu Symphony w Łódzkiej Akademickiej Sieci Bibliotecznej – zastanawiał się, jakie są tendencje w rozwoju systemów bibliotecznych. Do głównych problemów napotykanych podczas wdrożenia zaliczył: zmianę filozofii systemu, dostosowanie narzędzi zewnętrznych oraz zastosowanie usług niestandardowych. Z kolei referat

Marcina Malinowskiego (MAX Elektronik) dotyczył możliwości wyszukiwawczych, jakie oferują nowoczesne katalogi elektroniczne. Powinny one sprostać wymaganiom użytkowników, którzy przyzwyczajeni już są do szybkiego wyszukiwania w wyszukiwarce Google i podobnych możliwości oczekują od bibliotecznego katalogu typu OPAC (dotyczy to np. zastosowania języka naturalnego zamiast sztucznego). Wyzwania czekające bibliotekarzy w tym względzie nie są łatwe – aby im sprostać, potrzebna jest współpraca pomiędzy bibliotekarzami i informatykami. Na koniec sesji Damian Piera i Leszek Czerwiński z EBSCO Information Services zaprezentowali system GOBI (Global Online Bibliographic Information) – nowe narzędzie stworzone przez firmę EBSCO, mające zapewnić bardziej efektywne wyszukiwanie informacji.

Sesja trzecia poświęcona była w całości użytkownikom, ich rosnącym wymaganiom wobec biblioteki oraz analizie kompetencji informacyjnych. Rozpoczynający sesję Wiesław Babik (Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa, Uniwersytet Jagielloński) zastanawiał się, czy obecnie mamy do czynienia ze społeczeństwem wiedzy czy rozproszonej informacji. Współczesne systemy biblioteczne powinny trafiać w sedno potrzeb, możliwości i wymagań użytkowników oraz uwzględniać ich nawyki, kluczowym elementem biblioteki jest bowiem jej czytelnik. Zmiany społeczne i technologiczne, jakie nastąpiły w ostatnich latach, wymuszają redefinicję terminów „korzystanie z biblioteki” i „wyszukiwanie informacji”. Działania modernizacyjne powinny wychodzić naprzeciw potrzebom informacyjnym, dlatego ważne jest, by bibliotekarze wykazywali gotowość i otwartość na zmiany – muszą być one jednak rozłożone w czasie i racjonalne. Barbara Barańska-Malinowska (Biblioteka Główna Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu) i Iwona Sójkowska (Biblioteka Główna Politechniki Łódzkiej) przedstawiły aktualne zagadnienia związane z tworzeniem Polskiej Bibliografii Naukowej – ze szczególnym zaakcentowaniem Modułu Repozytoryjnego i Sprawozdawczego. Prelegentki zwróciły uwagę na niedoskonałości tego systemu i trudności w pozyskiwaniu informacji od operatora systemu PBN – firmy Index Copernicus. Na podstawie własnych doświadczeń omówiły problemy, jakie wyniknęły z narzuconego krótkiego czasu wprowadzenia obowiązkowych danych i z niedostępności na czas odpowiednich narzędzi. Z kolei Lidia Derfert-Wolf (Biblioteka Główna Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego w Bydgoszczy) podjęła temat roli bibliotekarzy jako edukatorów oraz potrzeb kształcenia w zakresie edukacji informacyjnej (z uwzględnieniem takich aspektów, jak: *information literacy*, *data information literacy*, *visual literacy*, *media literacy*). Bibliotekarze powinni,

jej zdaniem, organizować szkolenia, wyposażając użytkowników w odpowiednie kompetencje, które pozwolą im swobodnie korzystać z informacji i danych badawczych. Następnie głos zabrała Karolina Popławska (Biblioteka Główna Politechniki Poznańskiej), która przypomniała, że biblioteka powinna być otwarta dla wszystkich, również dla osób niepełnosprawnych. Warto szkolić pracowników bibliotek w zakresie obsługi czytelników o specjalnych potrzebach oraz zadbać o wyposażenie placówek w odpowiedni sprzęt (dostosowane laptopy, tablety, słuchawki, klawiatury) i księgozbiór. W kolejnym referacie Martyna Darowska (Biblioteka Główna Politechniki Śląskiej w Gliwicach) dokonała analizy zawartości treściowej wybranych czasopism – „Bibliotekarz”, „Biuletyn EBIB”, „Nowa Biblioteka”, „Poradnik Bibliotekarza”, „PTINT”, „Przegląd Biblioteczny”, „Zagadnienia Informacji Naukowej” – za lata 2010–2015 pod kątem piśmiennictwa dotyczącego systemów bibliotecznych. W przeanalizowanych periodykach autorka znalazła tylko dwadzieścia artykułów na interesujący ją temat. Próbuąc wyjaśnić tę sytuację, wysunęła hipotezę, że bibliotekarze być może nie czują się kompetentni w zakresie systemów bibliotecznych, a także stwierdziła, że dotychczas opublikowane prace nie przyczyniły się do wywołania szerszej dyskusji w środowisku. Grzegorz Czapnik z Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego przedstawił strategie wyszukiwawcze stosowane przez uczestników II Olimpiady Bibliologicznej i Informatologicznej, przeprowadzonej w kwietniu 2015 r. Większość osób rozpoczynało rozwiązywanie zadań od posłużenia się wyszukiwarką Google, dopiero potem, po odpowiednim przekierowaniu docierało do innych źródeł informacji. Duże trudności sprawiło uczestnikom korzystanie z fachowych publikacji (np. „Przewodnika Bibliograficznego”). Joanna Dziak (Biblioteka Główna Politechniki Śląskiej w Gliwicach) mówiła natomiast o roli bibliotekarza w społeczeństwie wiedzy – powinien on wspierać procesy edukacyjne i stwarzać warunki do dialogu społecznego. Z kolei Anna Radoszewska z Wydawnictwa Naukowego PWN, udostępniającego publikacje elektroniczne w systemie IBUK, przedstawiła możliwości zintegrowania tej platformy z katalogiem bibliotecznym. Taki układ jest w jej opinii korzystny dla czytelników, którzy często podczas wyszukiwania potrzebnych informacji są zmuszeni do korzystania z różnych źródeł. Trzecią sesję obrad zamknął Sławomir Grzywocz z firmy ArchiDoc S.A., prezentując program do tworzenia i zarządzania e-katalogiem kartkowym. Zdigitalizowane karty można przeszukiwać według porządku alfabetycznego lub poprzez wpisanie hasła z możliwością zastosowania operatorów logicznych.

Spotkanie zakończyła dyskusja, w czasie której zastanawiano się nad koniecznością wdrożenia w bibliotekach systemów nowej generacji i nad ich możliwościami. Zwrócono uwagę na fakt, że to użytkownik jest najważniejszy w ekosystemie biblioteki – trzeba go zatem zachęcić do korzystania z usług tej instytucji i nie pomijać jego potrzeb. Bibliotekarze żywo dyskutowali na temat bazy Polskiej Bibliografii Naukowej. Dla większości osób problemem był format niespójny z utworzonymi już repozytoriami i katalogami oraz określenie afiliacji pracowników naukowych. Zwrócono uwagę na bariery komunikacyjne i zbyt małe wykorzystanie możliwości współpracy pomiędzy bibliotekami w zakresie przygotowania danych do zasilenia bazy PBN.

Konferencja potwierdziła powszechne wśród pracowników bibliotek naukowych przekonanie, że przed postępem technologicznym nie ma ucieczki – wszak jedyną rzeczą pewną są zmiany. To od bibliotekarzy zależy, w jaki sposób na te zmiany odpowiedzą i w jakim stopniu biblioteki się do tych zmian zaadaptują. Należy pamiętać, że raz utraconego czytelnika trudno będzie ponownie przekonać, iż biblioteka jest instytucją dbającą o potrzeby swoich użytkowników. A przecież to właśnie bibliotekarze pracują na wizerunek biblioteki w społeczeństwie.